

Wychodzi w Krakowie

codziennie o godzinie 8 1/2 rano, wyjąwszy Poniedziałki i dni następujące po świątach.

Cena:

W KRAKOWIE miesięczna 6 złp. — kwartalna 15 złp.

W KRAJU kwartalna razem z przesyłką pocztową 5 złr. m. k.

Przedpłata

przyjmuje się w księgarni JÓZEFA CZECHA przy Głównym Rynku N. 453.

Pieniądze przesyłają się franco pocztą wprost do BIÓRA EXPEDYCYI CZASU wyrażwszy na kopercie „prenumeracyjne pieniądze“.

CZAS

Przyjmują się
OGŁOSZENIA, ROZPRAWY, ODEZWY wszelkiego rodzaju.
DONIESIENIA literackie, księgarskie, handlowe, przemysłowe
rolnicze itp.

UWADZIENIA dotyczące się sprzedaży, kupna, dzierżaw itp.

Za opłatą

od wiersza petytowego za jednorazowe umieszczenie po 8 grp.
następne po 3 grosze — z dopłatą po 10 krajcarów za każdą
publikacją na stempel rządowy.

Listy

niefrankowane nieprzyjmują się, wyjąwszy od stałych lub znanych korespondentów.

Numer pojedynczy kosztuje 10 groszy.

Ogłaszając przedpłatę na drugi kwartał roku 1854 upraszamy jak najusilniej szanownych pp. Abonentów, o **wczesne** zgłaszanie się, abyśmy zawczasu nakład dziennika do liczby przedpłacicieli zastósować mogli.

OGŁOSZENIE PRENUMERATY

na kwartał II, to jest na miesiące **Kwiecień Maj i Czerwiec** r. 1854 dla abonentów zamiejscowych z przesyłką pocztową **złr. 5 m. k.** Dla miejscowych **złr. 3. kr. 45 m. k.**

Kraków 10 marca.

Gdyby Wschód na chwilę tylko uwolnił zwróconą na siebie uwagę Europy, sądzimy, że ta jednym skokiem przeniesłaby się na przeciwną zupełnie stronę, to jest na półwysep Iberyjski. W rzeczy samej, nieprzewidziane zdają się tam gotować wypadki, a które tém mniej obrachować można, że polityka mocarstw w Madrycie przewagę mających, zmieniała się w tej chwili tak co do stosunków między sobą, jak i co do stosunków z Hiszpanią. Anglia i Francja były ciągłymi rywalkami przy gabinecie Eskuryalu, dziś są w przymierzu; a jeżeli z powtarzanych sobie ciągle komplementów jakkolwiek wnioszek w polityce wyprowadzić można, toby się zdawało, że przymierze jest bardzo szczerem lub też co na jedno wychodzi, że dla obu mocarstw jest w tej chwili niezbędnym. Jakążby więc była ich polityka w tej chwili w Madrycie i jakie ich stanowisko do królowej Izabelli? Rząd Ludwika Filipa utrzymywał konstytucyjną w Hiszpanii i wiemy dlaczego; rząd Ludwika Napoleona może mieć całkiem inne cele i widoki. Rząd angielski lubo ze względu na zawartą niegdyś *poczwórne przymierze*, nie był przeciwny wprost konstytucyjnym Izabelli rządowi, zawsze jednak już dla samego współzawodnictwa z Francją i wywierania parcia na gabinet londyński, wspominał czasem choć półgębkiem o prawach Don Karlosa, i ze stron-

nictwem karlistów hiszpańskich nigdy zupełnie niezerwał stosunków. Polityka ta znana była, a w „przyjemnych“ jak to mówią czasach postępowała ciągle obok francuskiej, wiadomą koleją intryg i pozornej dla Hiszpanii sympatii. Jakążby była w czasach „nieprzyjemnych“, gdyby okoliczności w Hiszpanii zaszły do wyraźniejszego działania ją powołały, a polityka francuska się zmieniła? Czyby interes Anglii utrzymania swęj przewagi na półwyspie, ustąpił względem owego ścisłego przymierza, którem się tak cieszą oba narody, a przynajmniej ich rządy, że spokojnie na to patrzących widzów owa nagła i nietragedyjna sympatia aż w zadziwienie wprawiać musi? Rozstrzygać o tém w obecnej chwili niewypada zwłaszcza, że przewidzieć z pewnością niepodobna dalszych w Hiszpanii wypadków; z uwagi tylko spuszczać nienależy, że interes Anglii nigdy dotąd ani żadnej sympatii, ani żadnemu przymierzu, ani żadnej teorii pola nieustąpił.

Wojskowa rewolucja w Saragocie została wprawdzie uśmierzoną, i jak donoszą dzienniki nierozszerzyła się dalej, lecz skutki jej pozostały. Kraj cały ogłoszony w stanie obłężenia, aresztowań mnóstwo, nowa emigracja, kartezy rozwiązane, agitacja we wszystkich stronnictwach, cóż w takich okolicznościach pocznie gabinet p. San Luis?

Czytaliśmy dawniej w *Débat*ach rady, jakie ten dziennik przysyłał temu ministrowi, którego uważał za prawdziwego stronnika konstytucji i wielkie w nim pokładał nadzieje. Były to rady jak zwykle podają *Débaty*, w konstytucyjnych trudnościach niesłychanie, że tak powiemy, akrobacyjne. Niewiemy jak dalece prezydent rady ministrów hiszpańskich zręcznym jest w utrzymywaniu konstytucyjnej równowagi, ale to wiemy, że rady *Débatów* wykonalne tylko były na linie doskonale wyteżonej i silnie w gruncie umocowanej. Dziennik ten przepomniał albo raczej przypuścić niechciał, że forma rządu w Hiszpanii,

nieposiada wcale warunków koniecznych do tak subtelnych operacji. Radził on p. San Luis, aby zwyciężył opozycją za pomocą dyskusji, zapominając, że dyskusja w Izbach sztucznych zwycięża nigdy ale tylko rząd osłabia, że nieprzekonywa, ale agituje. Ódradzał wszelkimi siłami rozwiązanie kartezy, a jednakowoż do tego przyjść musiało. Jak z jednej strony nie spodziewał się, aby szef gabinetu mógł mieć zamiar dokonania zamachu stanu, tak z drugiej strony niewątpił, że pogroźka takowego zamachu wstrzyma Senat od dalszej opozycji. Omylił się i w jednym i w drugim

Hrabia San Luis uległ żelaznej konsekwencji jaką konstytucja *a priori* nałożone wymagają, owej loice, która niezostawia innego środka do uniknięcia zamachu stanu z dołu, jak uprzedzenie go zamachem stanu z góry. P. San Luis rozwiązał kartezy, wypędził z kraju głównych członków opozycji, i jakkolwiek mówią, że zwołać zamysła Izbę, której składu dotąd nierozumiemy, aby jej nową przedstawiciel konstytucyjną, zamach stanu już jest rozpoczęty. Otóż co do jednego.

Co do drugiego zaś, Senat pogroźki zamachu stanu uleknąć się niemógł. Przeciwnie była ona mu może bodźcem do tém silniejszej opozycji. Zamach stanu wywierał zapewne konstytucyjną, ale zapominać nie trzeba, że Senat nie był wcale jej obrońcą. Zniosła ona była mnóstwo przywilejów i praw, sprzeciwiała się powiększającej części sympatiom a nawet i zasadom, którym hołduje większa część członków kartezy. Z jednej strony, jak to zawsze bywa w konstytucjach pisanych, była za nadto liberalną, z drugiej strony nie była nią dosyć. Nie reprezentowała formy rządu wynikającej z krajowych potrzeb i stosunków wewnętrznych państwa, nie opierała się na historii, tradycjach i wpływach naturalnych, ale reprezentowała interes dynastyczny. Nie była sztandarem kraju, ale sztandarem królowej. Ruch wy-

CZEŚĆ LITERACKO-ARTYSTYCZNA.

WOJNA DOMOWA W CHINACH.

(Ciąg dalszy.)

V.

Czytano na murach miasta Chang-chou proklamacyę następną osnowy: „Określenie barbarzyńców są mocne, działa ich wyborne, a oni sami, równie jak my, gotowi do ostatecznego wytipać rokoszanów. Chwila jeszcze, a ujrzymy ich po tej stronie Chin-Kiang-fou, i wyklęte stronnictwo rozpierzchnie się bez śladu. Niech się lud nie trwoży: najgroźniejsza surowość ścigać będzie rozsiewaczy kłamliwych wieści mających na celu niepokojenie umysłów.“ Urzędowe to kłamstwo, uwarogodnione podpisem Mandarina Chang, i rozrzucone pismem po kraju, uspokajając ludność dotąd Cesarzowi wierną, miało szerzyć popłoch pomiędzy rokoszanami wprowadzonymi w ten sposób w błąd względem usposobienia dla nich, Europejczyków. Manewr ten dosyć zręcznie był obliczony. Gubernator w Shanghai straszyl konsulów, że Tai-ping otwartym był nieprzyjacielem barbarzyńców, i zawiadamiał zarazem pośrednio rokoszanów o podpiływaniu angielskich okrętów pod Nankin. Łudząc tak jednych i drugich, spodziewał się, że nieporozumienie rzuci ich nawzajem na siebie w zapasy. Podstęp ten lepiej był osnuty, że zamiar amerykańskiej fregaty *Susquehanna* puszczania się w górę rzeki Yang-tse-Kiang, a nade wszystko obecność kilku okrętów europejskiego kształtu, widzianych w poród statków cesarskiej floty, mogły powstańców łatwo utrzymywać w obłędzie. Gubernator w Shanghai nieudając się skuteczną owych statków (*jonques*) padł na szczęśliwy pomysł wynajęcia w porcie pewnej liczby,

brzegi Chin okrążających łodzi, nazwanych *Lorchas*, najczęściej z portugalską banderą, i nakupienia brygów kupieckich i trzechmasztowych nawet amerykańskich okrętów, które Mandaryn gotówką bez targu, z zyskiem dla sprzedającego płacił. Pomimo zgody jednak, skupiającej ludność europejską ku obronie, powstały w początku zaraz ważne odcienia w sposobie ogólnego oceniania wypadków. Zasada niewtrącania się ogłoszona przez reprezentantów państw, nie wszystkim przypadła do smaku, kilku rezydentów widząc stopniową omdłość handlu, było za przyspieszeniem rozwiązania dramatu otwartym przymierzem czy to z Hien-soung, czy z Tai-ping, dodając, że jeżeli gubernatorowie wstrzymują się od wszelkiego urzędowego kroku w tym lub owym względzie, ich polityka prywatnych obowiązywać nie może. Ci którzy statki swoje Mandarynowi w Shanghai pozbyli, sądzili się upoważnionymi wspierać prawomocność swoich układów, i któżby śmiał odbierać im sposobność korzystnego interesu? Prócz tego zaciągali się jednak wraz z innymi do batalionu ochotników, stali na straży, chodzili na patrolu i gotowi byli strzelać do swoich statków dziś przestoczonych w chińskie okręty. Konsulowie nie mogli nie zarzucić trafności tego rozumowania, niemniej atoli było prawdą, że Mandarynowie nabywając okręty i puszczając je na Yang-tse-Kiang, mieli na celu przekonanie powstańców o przystąpieniu barbarzyńców do sprawy cesarskiej. Posuwając maskaradę dalej, kilkaset przykrojonych czerwonych mundurów postużyło na przetworzenie chińskiego pułku w liniowe wojsko angielskie. Lecz na nieszczęście mundur nierobi żołnierza, a czerwoni równie szybko jak inni rozpierzchni się przed niezwalczoną potęgą Tai-pinga. Figiel ten opisywały dzienniki. Ktokolwiek z niedowierzaniem poczyta go za śmiechu godną anegdotę, niech sobie przypomni podstępny, lub raczej dziecinstwa, niewątpliwie autentyczne, do jakich się w cza-

sie wojny angielskiej uciekali pierwszej klasy Mandarynowie, a pojmie, że Chińczycy w podobnych wynalazkach są niewyczerpani.

Sir George Bonham dowiedziawszy się z raportu pana Meadows o urzędowej proklamacyi w Chang-chou, osądził za niebezpieczne zostawić powstańców pod wrażeniem wymarzonego przez Mandarynow kłamstwa. Przewidując możliwość obłężenia przez nich Shanghai, szczegółowym wyjaśnieniem odwrócić chciał straszne skutki tej mistyfikacji, i w tym zamiarze na parowcu *Hermes* dowodzonym przez kapitana Fishbourne udał się 22 kwietnia do Nankinu.

W r. 1842 flota W. Brytanii puściwszy się w górę rzeki Yang-tse-Kiang, poniosła w samo serce niebieskiego państwa pociski obcej wojny, a śmiały ten krok wymusił na mandarynach sławne przymierze, uświetniane tryumfem zachodniego oręza. Od tej chwili żaden europejski statek nie pojawił się na rzece. *Hermes* pędzony całą siłą pary w kierunku Nankinu musiał głębokie wywierac wrażenie i rozbudzać iskrę gorzkich wspomnień w umysłach Chińczyków. Przekraczając granice zakreślone dla Europy i przyjęte przez nią, pełnomocnik angielski na wiele się odważał, gdyż to czynne zgwałcenie istniejącego przymierza rzucić mogło na ognisko wojny domowej nowe, palne żywioły. Niepodobna było następnie przewidywać jakiem okiem cesarscy i rokoszanie patrzeć będą na te odwiedziny angielskiej bandery. Postępek ten uległ początkowo surowej krytyce znacznej części europejskich rezydentów, lękających się, aby nie spowodował skutku zachwiania się zasady neutralności, i nie sprowadził polityki angielskiej na pełne niebezpieczeństwo pole. Jeden tylko straża odstrzelony, a wszystko przepadło! Szczęściem żegluga *Hermesa* do Nankinu odbyła się bez najmniejszej zawady. Urzędowe sprawozdanie Izbie niższej udzielone wyjaśnia nam niektóre szczegóły tej epizody dorzu-

wołany przez generała Conchę w Saragocie, nosił całkiem cechę rewolucyjnej pałacowej. Jedną część wojska pod brygadierem Hore, była przeciw królowej, druga za królową. Konstytucja była całkiem na boku, tak jakby jej wcale nie było. Naprawdę więc dawały *Débats* rady szefowi gabinetu. Niemógł on z nich korzystać, położenie jego bowiem jest całkiem inne, aniżeli stanowisko z jakiego oceniały go *Débats*. Nie ma on do walczenia z tym lub owym artykułem konstytucji, ale ma przedewszystkiem do obrony interesu panującej dynastji.

Zład łatwo pojąć jak niebezpiecznym jest zamach stanu w Hiszpanji i powołanie dzisiejszego gabinetu. Każdy krok w tym kierunku wypada na korzyść praw Don Karlosa i osmiela dawne w Hiszpanji stronnictwa. Zajęcie gabinetów obcych sprawą Wschodnią, ułatwia w pewnej części zadanie p. San Luis, usuwając, wnosząc można choć w niejaki części obcą interwencję, któraby bezwątpienia stała się źródłem większych jeszcze dla Hiszpanji trudności. Z resztą wojna domowa, chociażby do niej w Hiszpanji przyjsz miało, mniej straszny ma tam charakter, aniżeli w jakimkolwiek innym kraju. Hiszpania powiedzieć można, jest do wojny domowej przyzwyczajoną. Silny duch patriotyczny i narodowy, którego dała tyle niezbitych dowodów, każe się spodziewać, że i tą razą potrafi w końcu przytłumić obudzone namiętności i niechęci, i wróci znów na drogę porządku i pokoju, które są dzisiaj warunkiem koniecznym istnienia każdego cywilizowanego narodu.

Monitor z d. 6 b. m. ogłasza następujący okólnik ministra spraw zagranicznych do agentów dyplomatycznych Francji za granicą.

Paryż 5 marca 1854.

MPanie, znana jest dzisiaj W Panu odpowiedź Cesarza Mikołaja na list J. C. Mości, i czytałeś W Pan również manifest, który Monarcha ten wydał do swego ludu.

Ogłoszenie tych dwóch dokumentów zniweczyło ostatecznie nadzieje jakie pokładać było można w mądrości petersburskiego gabinetu, i ta sama ręka, która zaszczyt sobie przyniosła energią w jaką używała pomocy zachwianej w podstawach swoich Europie, otwiera dzisiaj szranki namiętnościom i wypadkom losu. Rząd Cesarza głęboko ubolewa nad bezowocnością swoich usiłowań i bezskutecznością swego umiarkowania; ale w przededniu tej wielkiej walki, której niewywołał, a którą mu patriotyzm francuzkiego narodu przewziął dopomocze, uczuwa potrzebę zrzucenia z siebie raz jeszcze odpowiedzialności za wypadki i złożenia całego jej ciężaru na mocarstwo, które będzie musiało zdać z nich sprawę w obec dziejów i w obec Boga. Wysokie wzglę-

dy, wiem o tém, utrudniają moje zadanie, ale go dopełnię z tém zaspokojeniem, że niepowiem tu słowa, którego mi niezadyktowało własne moje sumienie.

Przemawiając do Cesarza Rosji w wyrazach, łączących w sobie najwyższy duch pojednania z najszlachetniejszą szczerością, J. C. Mość chciał odjąć wszelką niejasność kwestji, która trzymała świat w zawieszaniu między pokojem a wojną, i starać się ją załatwić bez przyniesienia uszczerbku czyjejkolwiek godności. Zamiast pozostać w tym samym zakresie i przyjąć rękę przyjazną jaką mu podawano, J. C. M. Cesarz Mikołaj wolał wywieść na nowo fakta o których opinia publiczna stanowczo już orzekła, i przedstawić się jako będący, od początku wywołanej przez rząd swój kryzys, celem systematycznej i z góry powziętej nieprzyjaźni, która musiała w końcu przywieść sprawę do punktu, na jakim się dzisiaj znajduje. Nie jest to mój głos, MPanie, ale głos Europy, który odpowiada, że nigdy polityka nie rozważniejsza, nie napotkała w żadnej epoce przeciwników spokojniejszych i cierpliwszych w swoim oporze przeciw dążeniom, które sąd ich potępiał, i przeciw którym interesa największej wagi walczyły im nakazywały.

Niechę ja wracać do przeszłości zupełnie wyświeconej, fakta same dosyć mówią głośno; ale powtórzę muszę raz jeszcze, że niewolno już szukać w upominaniu się równie słusznym jak w skutkach swoich ograniczonym, o przywileje łacinników w Ziemi Świętej, przyczyny tego, co widzimy dzisiaj. Kwestja ta załatwiona była od pierwszych chwil pobytu księcia Menszykowa w Stambule; kwestja, która świat zniepokoiła i wszystkie następnie zjednoczyła gabinety pod wpływem jednego uczucia przezorności i jednego życzenia pojednawczego, była ta, którą podniósł ów poseł, otrzymawszy satysfakcyę co do pierwszej.

Potrzebaż wyliczać usiłowania, które nieprzewyciężony upór, sam jeden uczynił bezskutecznymi? Niema nikogo, kto by o nich nie wiedział, jak niema nikogo, kto by nie wiedział, że jeżeli przyszło do materialnych demonstracji w ciągu układów, to każda z nich poprzedzona była aktem zaczepnym ze strony Rosji.

Ograniczę się na przypomnieniu, że jeżeli flota francuzka w końcu marca zawinęła w zatoce Salami, to dla tego, że od miesiąca stycznia ogromne masy wojska zgromadziły się w Bessarabji; że jeżeli siły morskie Francji i Anglii zbliżyły się do Dardanellów, gdzie dopiero w końcu czerwca przybyły, to dla tego, że armia rosyjska obozowała nad Prutem i że postanowienie przejścia tej rzeki powzięte było i urzędowo oznajmione od 31go maja; że jeżeli później floty nasze stanęły pod Stambułem, to dla tego, że huk dział rozlegał się nad Dunajem; że nakoniec jeżeli weszły na morze Czarne, to dla tego, że wbrew obietnicy zachowania się odpornie, okręta rosyjskie wyruszyły z Sebastopolu, dla zniszczenia okrętów tureckich stojących w porcie synopskim. Wszystkie kroki jakie czyniliśmy w porozumieniu z Anglią na wschodzie, miały pokój na celu, i chcieliśmy tylko wdać się między strony wojujące. Rosja tymczasem, codzień otwarciej postępowała ku wojnie.

Bezwątpienia, jeżeli są dwa mocarstwa, które własną przeszłość i ściśle w ostatnich czasach stosunki, powinny być, w konflikcie grożącym wojną między Francją i Anglią, a ogromnym państwem sąsiednim,

uczynić dla Rosji pobłażającymi i na ruchy nasze uważnemi, to są niemi Austria i Prusy. A przecież wiadomo W Panu, że zasady ich spotkały się odrazu z naszymi, i że Europa ukonstytuowana, że tak powiem, w sąd przysięgłych, uroczyście wydała orzeczenie o uroszczeniach i aktach, których charakteru żadna już apologia, choćby z najwyższych ust pochodziła, przekształcić niezdolna. Tak więc spór nie tylko zachodzi między Francją i Anglią, przybywającymi w pomoc Turcji, a Rosją; ale zachodzi między Rosją a wszystkimi państwami mającymi uczucie prawa, i których opinia i interesa postawią je po stronie dobrej sprawy.

Tę to jedynomyślność wielkich gabinetów, przeciwstawiam owę ewokacyę wspomnień 1812 r. uczynionęj wprost i bez ogródki monarsze, który lojalnie przedsiębrał ostatecznie jeszcze usiłowanie ku pojednaniu. Całe postępowanie Cesarza Napoleona dostatecznym jest świadectwem, że jeśli szczyci się z dziedzictwa chwały, jakie mu zostawił naczelnik jego plemienia, to niezaniebał niczego, aby swoje wstąpienie na tron stało się pokojem świata ręką.

Słowo tylko powiem, MPanie, o manifeście którym Cesarz Mikołaj oznajmił ludom swoim powzięte przez siebie postanowienie. Epoka nasza, tak burzliwa, wolna przynajmniej była od jednej z klęsk, które najwięcej zakłócały świat w czasach dawniejszych; chcę mówić o wojnach religijnych. Tymczasem wywołują rosyjskiemu narodowi, jakoby echo owych nieszczęsnych czasów; wystawiają jakoby krzyż na przeciw półkuli wschodniej, i uciekają się do fanatyzmu o pomoc, której domagać się nie mogą od rozumu.

Francja i Anglia niepotrzebują bronić się przeciw zarzutowi jaki im czynią; niepopierają one islamizmu przeciwko greckiej ortodoksyi; idą one bronić otomańskiego terytorium przeciwko zachciankom Rosji, idą z tem przekonaniem, że obecność ich wojsk w Turcji do reszty obali przesady, już i tak osłabione, jakie dzieliła jeszcze rozmaite warstwy poddanych W. Porty, i które wtedy tylko mogłyby rozbudzić się na nowo, gdyby wyszły z Petersburga wezwaniem, wywołując nienawiści rodowe i rewolucyjne wybuchy, sparalizowało szlachetne zamiary Sułtana Abdul Medyda. Co do nas, MPanie, szczerze mniemamy, że udzielając wsparcia naszemu Turcji więcej przynosimy pożytku chrześcijańskiej religii, aniżeli rząd, który używa jej za narzędzie swojej doczesnej ambicji. Rosja zanadto zapomina, w wymówkach jakie innym czyni, że daleka jest od zachowywania w Państwie swoim, dla tych którzy nie są wyznawcami panującej religii, takiej tolerancji, jaką słusznie szczylic się może Wysoka Porta; i że z mniejszą na pozór gorliwością dla greckiej religii po za swojemi granicami, a większem pobłażaniem dla katolickiej wiary u siebie, lepiej zastosowałaby się do zakonu Chrystusa, do którego odwołuje się tak głośno. Przyjmij W Pan i t. d.

(podp.) Drouin de Lhuys.

Wyświecane po tyle razy stanowisko Prus w sprawie wschodniej, wyjaśnione jeszcze zostało następującym artykułem urzędowej *Korespondencji Pruskiej*, który o tyle jest ważny, iż może

cającej ciekawą, a przynajmniej autentyczną kartę do dziejów powstania Chińskiego.

Zbliżywszy się do miasta Chin-kiang-fou, będącego w rękach rokoszanów, Sir George Bonham zabierał się wyprawić poselstwo do komendanta baterji w celu uprzedzenia go o spokojnem usposobieniu Hermesa; w tém kilka działowych strzałów padło wymierzonych do parowca, przepływającego obok fortyfikacyi. Pierwszą tę zaczepkę zostawiono bez odpowiedzi i ogień ustał. W tej chwili mandarynowie oblegający miasto eskadrą swoich lorchas i okrętów kupieckich nabytych w Shanghai, sposobność uznali za stosowną poprobować jeszcze spodziewając się w mówić swoja zwykłą taktyką w powstańców, że Hermes zanich walczy. (D. c. n.)

KILKA SŁÓW O „STEFANI.”

Znaleźliśmy w Nrze 22 *Gazety Warszawskiej* korespondencyę literacką z Wilna, która rozpisuje się dość szeroko o powieści *Stefania*, napisanej przez Bożennę. Niewchodząc w zalety i wady tego utworu kobiecego pióra, czujemy się w obowiązku sprostować, albo przynajmniej wyjaśnić jeden ustęp przytoczony przez recenzenta; ustęp ten z uwagami recenzenta, brzmi jak następuje:

„Stefania, młoda osoba z Warszawy ogłoszona za postępową, to jest, wedle myśli autorki, niebaczącą na zwyczaj towarzyskie, używa przechadzki marząc o swem dziwnem położeniu, że tyle lat już przeżyła, tyle rozkoszy i uciech ją ominęło, dla tego tylko, że niemogła im się poddać, dla jakichś przyzwyczajonych światowych (sic). Dziwne marzenia na młoda panią, której serce drży i samo nad sobą płacze.“ Gdyby recenzent zechciał być cokolwiek mniej złośliwie pochwytywać za słowo, zastanowił się nad źród-

łem pomienionego wyrażenia się, byłby niepołożył przy-cisku, ani owego zamkniętego nawiasem (sic). Żeby to mężczyzna był pisał, lub jakaś emancypantka w rodzaju pani Sand, zapewne powiedzenie to nabrałoby innego znaczenia; lecz to pewna, że tak mężczyzna, jak kobieta w rodzaju p. Sand, pokazałoby się ostrożniejszymi w wyborze wyrazów, z prostęj przyczyny, żeby znali ich donośność, a raczej dwóznaczość.

Właśnie to pokazuje czystość i prostotę autorki Stefani, że dobierając rysów do charakteru jaki chciała skreślić, powiedziała o swej bohaterce, że tyle rozkoszy, tyle uciech ją ominęło, którym niemogła się poddać dla jakichś przyzwyczajonych i zwyczajów światowych. — O cóż tu chodzi? o uciechy i rozkosze. Jeżeli to wyszło z pióra materialisty i w materialistę znalazło komentatora — zapewne wyglądałoby niebardzo budująco — lecz zdaje mi się, iż w ciągu powieści mógł sam recenzent dopatrzyć, że źródło natłnienia było czyste, gdy serce tej samej bohaterki, drży i samo nad sobą płacze...

Z resztą można było poznać z tonu całej powieści i z dążności szlachetnych objawionych w niej, że autorce snuły się innego rodzaju rozkosze i uciechy, jak te, o które ją recenzent pomówił. Ta Stefania niestusnie ochrzczona emancypantką, niebędzie to raczej istota z silnym uczuciem, wyższą nad otaczającą ją sferę społeczeństwa, które zamknawszy się w formułki życia bezdusznego i bezmyślnego, wyrabiając opinię mającą źródło w nawyknienu, kontrolując lub potępiając każdy czyn życia indywidualnego — wywiera niejako ucisk moralny, na wszystko cokolwiek żywiej czuje, myśli, lub wyskakuje z zelannej kolei rutyny i starych nawyknienu? Kto wie, autorka mogła mieć na myśli taką właśnie społeczność niecierpiącą niczego, co nie stoi w programie jej nawyknienu, co odpycha i goryczą napełnia serca pragnące się wylać ze swoją słodyczą i miłością; co pali wszelki kwiat strze-

lający z pączka, co budzi jątrzące uczucie niesprawiedliwości, i gorączkowym jadem zaprawia każde uniesienie szlachetne i sympatyczne.

W takim towarzystwie, żyjącem w rutynie nawyknienu, lada wypadek niezwykły, lada słówko żywe i prawdziwe, wiersz poety, myśl artysty lub filozofa, krzyk sympatyczny i ludzki, krok najszlachetniejszy, lecz wyłamujący się z korbów konwencyonalizmu, bywają surowie sądzone, potępiane, i uważane jak zamach na jego samolubną całość i bezpieczeństwo. — Taką zdaje się nam sferę wyobrażała sobie autorka Stefani i rzuciła w nią swoje bohaterkę, niesłusznie ochrzczoną emancypantką w zwykłym tego słowa znaczeniu — sfera ta mogła właśnie dostarczyć takich uciech i rozkoszy o jakie recenzent autorkę posadził, ale nie takich, za jakimi za zwyczaj tęskni piękna i wzniosła, poetyczna i czuła dusza chrześciance. — Zapewne, gdyby Bożenna choć kilka rysów zechciała była poświęcić skreśleniu tego świata, w jakim pragnęła Stefanię postawić — w ówczesnym wyznaniu jej, brzmiące w sposób tak dwóznacznym, znalazłoby całkowite usprawiedliwienie i niewywołało złośliwego (sic).

Wiadomości naukowe.

P. Żupański w Poznaniu wydał znowu bardzo ozdobnie: *Elektrę Sofoklesa*, przekładania p. Antoniego Małeckiego. — Wyjątki z tego przekładu podała była dawniej Biblioteka Warszawska. Tłumacz mówi na wstępie o rodzaju wiersza miarowego, miernowego, użytego w swoim przekładzie. Będziemy mieli sposobność zastanowienia się nad tym rodzajem tłumaczenia i nad wierszem użytym przez Autora.

służyć za odpowiedź mniemaniom we Francji pa-
nującym, iż Niemcy trzymają z Zachodem.

Im bardziej stanowcze w sprawie wschodniej zbli-
ża się przesilenie, tém więcej możemy sobie winszo-
wać, iż Prusy przez politykę tyle lojalną co i nie-
podległą, uchylili się z pod bezpośrednich wpływów
wojny, która na przekór wszystkim usiłowaniam
pośredniczącym, groźnie wzrastać się zdaje i ob-
szernie przybierać rozmiary. Kto bezstronnie o-
kiem przyglądał się biegowi ostatnich układów,
ten nie może wątpić, iż polityka Prus — a to zape-
wnia jej wszystkie narodowe sympatyje — zachowa-
ła samoistność swoją, o którą rozbiła się natar-
czywość z zewnątrz. Wszakże polityka Prus — po-
mimo swojej narodowości — nie zostawia pola podej-
rzliwości zagranicy, ponieważ głośno obwieszcza o-
stateczne cele swoje: strzeżenie interesów Niemiec i
równowagi europejskiej; i ponieważ cele te poczy-
tuje nie za oddzielne, ale za ściśle z sobą związane.
Prusy jasno naznaczyły stanowisko swoje w obec-
stwie sporach przez udział swój w konferencyach
wiedeńskich, i zachowują je zapewne jeszcze po ich
zamknięciu. W połączeniu z Austrią podały one
rękę państwu zachodnim, aby przez jakowyś układ
tak dobrze zapewnić posiadłości i niezależność Por-
ty, jako i prawa należne wierze chrześcijańskiej na
Wschodzie. A lubo umowy wiedeńskie nie odniosły
skutku, wszakże zachowały w sobie znaczenie świa-
dectwa zgodności czterech zachodnich mocarstw w sta-
nawianiu ich o utrzymanie równowagi i pokoju euro-
pejskiego — zgodności, której ważność nie ustaje mi-
mo bezskutecznych usiłowań. Wszelako pomimo
szczeroci porozumienia się czterech rządów pod
względem zasad zaszczytnego kompromisu między
Rosją a Portą, protokoły wiedeńskie nie zawierają
w sobie ani wzmianki o zobowiązaniu się do zbrojnego
wzmieszania się w spór wschodni, ale każdemu z państw
uczestniczących pozostawiają wolność zastosowania
środków do utrzymania tego programu, jakie stano-
wisku jego odpowiadają. Najmniej zdaniem naszym
obowiązane są mocarstwa niemieckie do solidarne-
go udziału we wszystkich czynnych środkach, któ-
rych oba rządy zachodnie, bądź w czasie układów
o pokój w Wiedniu, bądź też po spełnieniu takowych
na niczem, jednostronnem postanowieniem swoim
w wykonanie wprowadziły. Jeżeli ostatnimi czasy
słyszyc się dały niestosowne powątpiewania w nie-
zawisłość Niemiec, to właśnie zdaje się nam być
stosowna chwila, aby na wsze strony dać dowód, że
niezawisłość ta jest najzupełniejszą. Rządy niemie-
ckie obok całej swojej czci i wieloletniemu sprzy-
mierzeńcowi swojemu nie wahały się przemawiać za
niepodległością Porty naprzeciw szeroko sięgającym
zamiarom jego, z całą wagą swojego moralnego zna-
czenia; wszelako pozostawić mogły państwu, których
wpływ w Konstantynopolu przemaga, a których floty
panują na morzu Czarnym, aby zbrojną opiekę udzieliły
zagrożonemu państwu otomańskiemu; gdy tymczasem
przez postępowanie swoje zastrzegają sobie prawo po-
niesienia słów zgody do obu stron za nadejściem dogo-
dnych okoliczności. Szczerem naszym życzeniem, aby
na podstawie tej samoistnej polityki, szczęśliwie dotąd
utrzymana zgoda Prus i Austrii coraz się mocniej przez
to utrzymywała, aby się wtedy nawet przechować dała,
jeśli wypadki nakażą im stanowczych chwy-
cić się kroków w obronie interesów Niemiec i
równowagi europejskiej. Co zaś szczególnie Prus
tyczy, to w obecnych okolicznościach, stanowisko ich
wyściekające między stronami spornymi jest jedynie
w możności przechowania pokoju w Europie środko-
wej. Skoroby podniosły broń przeciw wschodowi
lub za zachodem, przeciągnęłyby koniecznie wojnę
z nad brzegów Dunaju na brzegi Renu lub Wisły.
Tego wszakże nie mogą sobie życzyć ani Niemcy ani
reszta Europy. Dla tego spodziewamy się, iż rząd
JKMci pamiętnym będzie na obowiązki swoje, jakie
wypełniać powinien w charakterze mocarstwa euro-
pejskiego, tudzież na odpowiedzialność, jaką na nie-
go wkładają szczególnie Prus i Niemiec interesa.

Wspomnieliśmy we wczorajszym „Przeglądzie“
o okólniku lorda komisarza wysp Jońskich, prze-
pisującym rezydentom angielskim postępowanie
jakie zachować mają w obec greckiego powsta-
nia. Długość tego dokumentu, którego zresztą
treść w kilku można podać wyrazach, nie pozwala
nam zamieszczać go w naszych kolumnach. Re-
zydenci zawezwani są, aby przeszkodzić
wszelkiej pomocy jakaby powstaniu greckiemu
z wysp Jońskich udzieloną być mogła. Odpo-
wiada to protestacyi czterech mocarstw, którą
łącznie z ambasadorem tureckim uczyniły w Ate-
nach przeciw wszelkim napadom na terytorium
otomańskie. Fregata angielska i parowiec fran-
cuzki wysłane są aby bronić miasta nadmorskie
od powstańczych napadów. Mają to być nowe

dowody pomocy przez mocarstwa zachodnie Tur-
cyi udzielonej.

Lecz nadzieja przytłumienia insurekcji gre-
ckiej zdaniem mocarstw zachodnich więcej polega
na negocyacjach w Konstantynopolu się toczą-
cych na korzyść chrześcian. Negocyacje te ma-
ją wprowadzić w życie Hatyszeryff z Gulhany,
który jakkolwiek dawno ogłoszony, pozostał bez
skutku. Zasady tego Hatyszeryffu są znane, wy-
łożyliśmy je dawniej obszernie i powtarzać je
tutaj nie widzimy przyczyny. Reformy te urze-
czywistnione odjąć mają wszelki pretekst powsta-
niu greckiemu, a zarazem i żądaniom Rosyi.
Idzie tylko o to, jeżeli zdanie nasze wyrazić nam
wolno, czyli reformy tak ważne i do przeprowa-
dzenia tak trudne, bo z duchem Koranu całkiem
niezgodne, większe będą miały znaczenie, gdy
w imieniu zawartych negocyacji poddanym tureckim
ogłoszone zostaną, jak w imieniu Sułtana? Czy
nie wywołają większej jeszcze opozycyi? czy
nie będą wymagać użycia ostatecznych a gwał-
townych środków? Środki te byłyby tem niebez-
pieczniejsze, że jakkolwiek bądź fanatyzm jest roz-
budzony, a co większa entuzjazm do obrony
Turcyi potrzebny. Wątpimy nakoniec aby środek
reformy był dosyć szybkim dla przytłumienia po-
wstania greckiego, tem więcej że założyło ono
sobie podobno daleko obszerniejsze cele aniżeli
te które zaspokaja ustawa z Gulhany. Jeżeli mo-
carstwa zachodnie od razu z powstaniem skończyć
sobie zamierzają, użycie siły zbrojnej przeciw nie-
mu będzie podobno nieodbitą aczkolwiek nader
smutną wyznajemy dla nich koniecznością.

Dziennik sztokolmski *Swenska Fidingen* po-
daje następujące pismo lorda Clarendona do peł-
nomocnika angielskiego przy rządzie szwedzkim
lorda Grey. Jest to pierwszy dokument angielski
w sprawie neutralności państw skandynawskich,
który doszedł do wiadomości publicznej, i takiż
sam przesłany został podobno posłowi angielskiemu
w Kopenhadze Sir Buchanan. Brzmienie
jego jest:

Mam pana zawiadomić, iż nota doręczona mi przez
barona Rehausen*), a tycząca się oświadczenia neu-
tralności Szwecyi i Norwegii w czasie wojny, uzy-
skała najzupełniejsze uznanie ze strony rządu Jéj
Kr. Mości, i cieszy mię, iż mogę wyrazić zadowo-
lenie, z jakim przyjęta została wiadomość o polityce
neutralnej, której się rząd Szwecyi i Norwegii trzy-
mac zamierza, jak niemniej o środkach przedsiębrać
się mających w celu dodania wagi tej polityce. Rząd
Jéj Kr. Mości niewątpi, że gdyby na nieszczęście
wojna wybuchnąć miała, zobowiązania przyjęte te-
raz przez rząd Szwecyi i Norwegii, ściśle i uczciwie
będą wykonywane, a rząd Jéj Kr. Mości starać się
będzie wspierać jak będzie mógł najlepiej to neu-
tralne stanowisko, jakie rząd Szwecyi i Norwegii po-
stanowił wziąć na siebie. Clarendon.

Wiedeń 7 marca. Dzisiejsza *Gazeta Wiedeńska*
zamieszcza rozporządzenie ministerstwa skarbu wy-
dane na mocy postanowienia cesarskiego rozpisujące
pożyczkę dobrowolną do wysokości 50 mil. złr. na
którą zapisywać się można od 7 do 17 marca. Po-
życzka ta będzie w formie losowanych obligacyi dłu-
gu na 250 złr. i od 1 kwietnia przynosić będzie
4%. Obligacje te puszczane są w obieg po 90 za
100. Spłata następuje w 50 latach za pomocą wy-
granych oznaczonych planem tej loteryjnej pożyczki.
Ktoby na tę pożyczkę chciał się zapisać, złoży o-
świadczenie wedle formularza i kaucyę w wysokości
10% summy, na którą się wpisać pragnie; następnie
pożyczka składana będzie w 9 ratach. Zapisy na
pożyczkę przyjmować będą centralna kasa banku
wiedeńskiego, tudzież główne kasy krajowe i kasy
filjalne bankowe po prowincjach, gdzie blankiety
wydawane będą bezpłatnie. (Szczegółów tej poży-
czki program, załączony jest w Dodatku).

R o s s y a.

Petersburg 13 (25) lutego. W imiennym JCMci
najwyższym ukazie wydanym do rządzącego Senatu
1854 roku d. 18 stycznia, za własnoręcznym JCMci
podpisem wyrażono: „Dla pomnożenia środków skar-
bu państwa, z powodu nadzwyczajnych w obecnym
czasie wydatków, uznaliśmy za potrzebne, zgodnie
z przedstawieniem ministra skarbu, rozrządnieniem
w radzie państwa, dozwolnić wypuścić sześć nowych

*) Poseł ten szwedzki przy gabinecie St. James umarł wóród
tego osasu w d. 2 marca w Londynie. (P. R.)

kołei (seryj) biletów skarbu państwa: XXVII, XXVIII,
XXIX, XXX, XXXI i XXXII, każda od trzech mil-
lionów rubli srebr., na zasadzie zatwierdzonej przez
Nas ustawy o tych biletach, z poleceniem ministrowi
skarbu, iżby na stopniowe wypuszczenia takowych
seryj, w miarę koniecznej potrzeby, wyjednywał o-
sobne nasze ukazy. Skutkiem tego rozkazujemy rzą-
dzącemu senatowi, iżby ku przyprowadzeniu do sku-
tku załączającej się przy niniejszym ustawie, uczy-
nił należyte rozporządzenie.“

Wiadomości z Nad-Dunaju. Jenerał-adjutant ks.
Gorzakow donosi z d. 6 lutego, że, odebrawszy
wiadomość o zebraniu się znacznej tureckiej flotyli
pod twierdzą Ruszczukiem, komenderował do Zurzy
jenerał-adjutanta Schildera, dla obmyślenia, jakim
sposobem ta flotyła mogłaby być zniszczona. Jenerał
Schilder przybywszy tam i dowiedziawszy się, że
rzeczywiście Turcy, pod zasłoną artylerji warowni
Ruszczuckich, zebrali w ujściu rzeki Loma: 1 sta-
tek parowy, 34 dwu-masztowe i 22 jedno-masztowe
transportowe statki, 5 kanonierskich i około 70 ma-
łych łodzi, uczynił rozporządzenia następujące:

W nocy na 28 stycz., dokonał rekonesans wyspy
Radoman, i wybrał miejsce dla 2ch baterji, ka-
zał zająć się niezwłocznie ich urządzeniem; obok
tego, korzystając z nierówności położenia miejsco-
wego wyspy, posunął ku jednemu jej brzegowi 10
dział pozycyjnej Nr. 2 baterji, pod dowództwem
pułkownika konnej artylerji gwardji Kostandy. Dzia-
ła te, pod przykryciem batalionu piechoty, stanęły
wprost naprzeciw Ruszczuka, niepostrzeżone od nie-
przyjaciela, pomimo, iż odległość nie przechodziła
500 sążni, i przy świetle księżycy wszczęły riko-
szetowy ogień do ciasno stojącej flotyli nieprzyja-
cielskiej. Zdziwieni Turcy, po trzeciej dopiero koleji
naszych wystrzałów zaczęli odpowiadać nam z 92
dział twierdzy, ale ich ogień nie sprawił żadnej
szkody naszej artylerji.

Tymczasem baterje téjże nocy były dokończone i
zasłonięte szańcami faszynowemi.

Z 28go na 29ty, wzniesione były przez nas je-
szcze dwie baterje na lewym końcu Radomana i na
wyspie Czaraj, a z 29go na 30ty dwa szańce na-
przeciw prawego krańca Ruszczuka, na wystających
punktach lewego brzegu. Wtedy nasza artylerja,
w liczbie 12tu dział, wszczęła znowu ogień do
statków nieprzyjacielskich, który trwał do 3go lu-
tego. W skutek tak stanowczych i biegłych rozpo-
rządzeń, flotyli nieprzyjacielskiej, pomimo broniącej ją
fortecznej artylerji i konnej baterji, wywiezionej na
brzeg przez Turków, straciła: 1 statek parowy za-
topiony, 3 wielkie i 2 małe statki; zaś łódka ka-
nonierska i 10 wielkich statków, już wpędzone na
mieliznę, już rozrzucone po brzegach; prócz tego
większa część pozostałych odebrała liczne postrzały,
tak, iż z całej flotyli ocalały zupełnie te tylko łódki,
które wprowadzone zostały przez nieprzyjaciela do
rzeki Lom i znajdowały się po-za metą naszych
strzałów.

Przykryte położenie naszej baterji było powodem,
że ten skutek otrzymany został z nader małą stratą,
lubo artylerja turecka działała bardzo żwawo. Przez
cały ciąg 8mio-dniowej kanonady, zabito nam 2ch
żołnierzy; ranieni zaś dowódcy pozycyjną Nr. 2
baterja sztab-kapitan Kononowicz i 9 żołnierzy.

Według doniesienia ks. Gorzakowa, do tego zna-
komitego czynu oręża, szczególnież téż przyłożyły
się, biegłość jen.-adj. Schildera i działalność na-
czelnika Żurzewskiego oddziału jenerała-lejtnanta
Sojmonowa, który w ogóle okazał rzadką przezor-
ność i mężstwo, ochraniając w ciągu 6ciu miesięcy
ważny post pod Zurzą.

Do tych, co się najbardziej odznaczyli, należą:
p. o. naczelnika sztabu oddziału pułkownik Glebow,
pułkownik konnej artylerji gwardji Kostanda, 10ej
brygady artylerjijskiej: sztab-kapitan Kononowicz,
i porucznik Tołpyha, i adjutant jenerała Schildera
porucznik inżynierów Tiedebel. Jenerał-adjutant ks.
Gorzakow zaświadcza zarazem o mężstwie i zimnej
krwi wszystkich oficerów i żołnierzy, którzy nale-
żeli do wyżej opisanych działań.

Na innych punktach po nad Dunajem, od 27 sty-
cznia po 6 lutego, nieprzyjaciel nieprzedsiębrał nic
ważnego; usiłowanie jego przeprowadzenia się 25go
stycznia pod Turno, zniweczone było przez 6 kom-
panij Alexopolskiego pułku strzelców z 2 konnemi
działami, pod wodzą pułkownika Rejsiga i pod-
pułkownika von der Brinken; zaś turecka jazda,
która się była zjawiła pod Kalsfatem, spieszenie u-
chodziła za każdym razem, przed naszymi konnemi
rezerwami. Na niższym Dunaju wszystko było spo-
kojne. (K. W.)

T u r c y a.

W liście z Wiednia umieszczonym w *Gaz. Lipsk.*
jest mowa o ugodzie zawartej między 4ma pań-
stwami, w której następujące 3 punkta ustanowiono:
1) że żadne z mocarstw niema zamiaru zmienienia
granic państw; 2) że Porta ma być zawezwana,
aby stanowczo oznaczyła położenie chrześcijańskich
poddanych swoich wedle wymagań ludzkości; i 3)

URZĘDOWE.

(188) **Concurs-Ausschreibung.** (2-3)

[N. 2198] Zur Besetzung der Adjunkten Stelle an der Krakauer Sternwarte, mit welcher ein Gehalt von 750 fl. CMze verbunden ist, wird in Folge des Erlasses des h. Ministeriums des Cultus und Unterrichts vom 21sten Sept. 1853 Z. 4409/636 der Concurs ausgeschrieben.

Die Bewerber um diesen Posten haben ihre Gesuche mit den nöthigen Angaben und Ausweisen über ihr Alter, ihren Geburtsort, ihre Religion, ihre Stand, ihre zurückgelegten Studien, über die vollständigsten Kenntnisse der deutschen Sprache, über den mit gutem Fortgang vollendeten Cours der höhern Mathematik und über die wissenschaftliche Astronomie sittliches und politisches Wohlverhalten u. s. w. zu instruieren.

Sie haben ferner nachzuweisen, dass sie sich bereits auf irgend einer Sternwarte mit dem Gebrauche der astronomischen Apparate

und der Ausführung astronomischer Berechnungen vertraut gemacht haben, und zu bemerken, ob und im Befehlungefälle mit wem und in welchem Grade sie mit einem an der Krakauer Universität Angestellten verwandt oder verschwägert sind.
Die so instruirten Gesuche sind längstens bis Ende April 1854 bei dem Präsidium der k. k. Gubernial-Commission von Krakau zu überreichen. — Krakau 18ten Februar 1854.

Franz Graf Mercandin, m. p.
k. k. Landes-Präsident.

(220) **ERLASS**

(1-3)

des k. k. Finanz-Ministeriums vom 4. März 1854, über die Eröffnung eines Verlosungs-Anlehens von 50,000,000 Gulden Conventions-Münze.

Nachdem Seine k. k. Apostolische Majestät mit der Allerhöchsten Entschliessung vom 3. März d. J. die Eröffnung eines Staatsanlehens von 50 Millionen Gulden Conv. Münze anzuordnen geruht haben, so werden die hierüber festgesetzten näheren Bestimmungen hiermit zur allgemeinen Kenntniss gebracht:

§ 1.
Das Anlehen wird für einen Betrag von 50 Millionen Gulden in Staatsschuldverschreibungen im Wege einer freiwilligen Einzeichnung, an welcher Jedermann theilnehmen kann, am 7. März 1854 eröffnet, und am 17. desselben Monats geschlossen. Sollten die Einzeichnungen den Betrag von 50 Millionen übersteigen, so wird eine gleichmässige Verminderung der eingezeichneten Beträge stattfinden, und für diesen Fall die entsprechende Kundmachung durch die Wiener Zeitung längstens bis 31. März d. J. erfolgen.

§ 2.
Die Hinausgabe des Anlehens wird zum Preise von neunzig Gulden Conventions-Münze für jedes Hundert Gulden in Staatsschuldverschreibungen erfolgen.

§ 3.
Die Staatsschuldverschreibungen dieses Anlehens werden über einen Betrag von 250 fl. Conv. Münze ausgestellt, lauten auf den Ueberbringer, und werden jährlich am 1. April mit Vier Percent verzinst. Zum Behufe der Zinsenbehebung ist jeder Staatsschuldverschreibung die entsprechende Anzahl von Coupons beigegeben.

§ 4.
Die Rückzahlung dieses Anlehens erfolgt innerhalb 50 Jahren, vom 30. Juni 1855 bis 31. December 1904, und zwar mittelst der Gewinne, welche nach Massgabe des beigefügten Verlosungs-Planes auf die verlostten Staatsschuldverschreibungen entfallen.

§ 5.
Zum Behufe der Verlosung werden sämtliche Staatsschuldverschreibungen in 4000 Serien getheilt, deren jede 50 Nummern, von 1 bis 50 fortlaufend, in sich begreift.

§ 6.
Am 2. Jänner und 1. Juli jeden Jahres erfolgt die Ziehung so vieler Serien, als der in dem Verlosungs-Plane angegebenen Anzahl von Staatsschuldverschreibungen entspricht.

Am 1. April und 1. October jeden Jahres werden die Gewinne gezogen, welche auf die, in den verlostten Serien enthaltenen Nummern entfallen.

Nur im Jahre 1855 werden die Serien und die Gewinne am 1. April verlost.

Die Rückzahlung des Capitals und des Gewinnes erfolgt am 30. Juni und rücksichtlich der im October gezogenen Gewinne am 31. December des nämlichen Jahres.

§ 7.
An dem Tage, an welchem die Verlosung der Gewinne erfolgt, erlischt die Verzinsung der gezogenen Staatsschuldverschreibung, und es müssen daher bei Hinauszahlung des Capitals und des entfallenden Gewinnes alle, am Tage der Verlosung noch nicht fällig gewordenen Zinsen-Coupons mit der Staatsschuldverschreibung selbst zurückgestellt werden, widrigens der Gesamtbetrag der abgängigen, nicht fällig gewordenen Coupons von dem auszuzahlenden Betrage in Abzug gebracht wird.

§ 8.
Wer an dem Anlehen theilnehmen will, hat eine, nach dem unten beigefügten Muster Nr. 1 verfasste stempelfreie Subscriptions-Erklärung und zugleich die vorgeschriebene Caution zu überreichen. Die Central-Casse der privilegierten Nationalbank in Wien, und die Landeshaupt-, sowie die Bank-Filial-Cassen in den Kronländer sind ermächtigt, die Subscriptions-Erklärungen und die Cautionen zu übernehmen, und werden auf Verlangen den Parteien die Blanquetten zu den Subscriptions-Erklärungen unentgeltlich erfolgen.

§ 9.
Die Caution hat in zehn Percenten desjenigen Betrages zu bestehen, welcher auf die subscribirte Summe bar einzuzahlen sein wird.

§ 10.
Die Caution ist entweder in Barem, oder in österreichischen, in Conventions-Münze verzinslichen Staatsschuldverschreibungen, welche auf Ueberbringer lauten, oder als Caution für dieses Anlehen vinculirt sind; ferner in Partial-Hypothekar-Anweisungen, oder endlich in Staatsschuldverschreibungen der Anlehen vom Jahre 1834 und vom Jahre 1839 zu erlegen.

§ 11.
Die in Conventions-Münze verzinslichen Staatsschuldverschreibungen werden im zwanzigfachen Werthe ihres jährlichen Zinsenertrages, daher z. B. eine 4perc. Staatsschuldverschreibungen von 100 fl. im Werthe von 80 fl.; eine 3perc. im Werthe von 60 fl.; die Staatsschuldverschreibungen des Anlehens vom Jahre 1834 aber mit 1000 fl., jene des Anlehens vom Jahre 1839 mit 300 fl., als Caution angenommen.

§ 12.
Wer die Caution in Staatsschuldverschreibungen oder in Partial-Hypothekar-Anweisungen erlegen will, hat ein Verzeichniss derselben in zweifacher Abschrift nach dem unten folgenden Formulare Nr. 2 beizuschliessen. Eine dieser Abschriften wird, nachdem sie mit der amtlichen Empfangsbestätigung der Casse versehen worden, dem Cautionserleger zurückgestellt.

§ 13.
Die in Staatsschuldverschreibungen erlegte Caution muss längstens bis 15. Mai 1854 gegen bares Geld umgewechselt werden; widrigens die erlegten Staatsschuldverschreibungen barmässig behandelt, und, soferne er zehn Percente des einzuzahlenden Betrages übersteigt, als eine Vorauszahlung auf die nächstfolgende Rate berechnet wird. Erreicht er aber nicht zehn Percente des einzuzahlenden Betrages, so ist das Abgängige bei der nächsten Zahlungsfrist von der Partei zu ergänzen. Wird die Ergänzung nicht geleistet, so fällt der aus der barmässigen Veräusserung gelöste Betrag dem Aerar heim, und es erlischt für die Partei jeder Anspruch aus dem Anlehen.

§ 14.
Die Einzahlungen auf das Anlehen sind in Banknoten oder in Reichsschatzscheinen, in verlostten, bereits fälligen Staatsschuldverschreibungen der Anlehen vom Jahre 1834 und vom Jahre 1839, in verfallenen Coupons von österreichischen Staatsschuldverschreibungen, oder in Partial-

Hypothekar-Anweisungen zu leisten. Doch dürfen die bezeichneten Credits-Effecten nicht länger als ein Jahr verfallen sein; und, in soferne die Partial-Hypothekar-Anweisungen noch nicht verfallen sind, hat die Partei die noch nicht abgelaufenen (4 1/2 oder 5percentigen) Zinsen bar zu vergüten.

§ 15.
Die Einzahlung hat an dem Orte, an welchem die Caution erlegt wurde, in zehn gleichen Theilbeträgen, u. zwar — da die Caution einen solchen Theilbetrag bildet — in nachfolgenden neun Raten zu geschehen

am 22. April	}	1854.
„ 31. Mai		
„ 15. Juli		
„ 16. August		
„ 15. September		
„ 31. October	}	1855.
„ 1. December		
„ 1. Februar		
„ 1. März		

§ 16.
Den Parteien steht es frei, eine oder mehrere Raten zugleich noch vor ihrer Verfallszeit zu berichtigen. Auch ist eine theilweise Vorauszahlung der Raten gestattet; doch muss der vorausbezahlte Betrag zum Mindesten 22 fl. 30 kr. erreichen.

§ 17.
Von dem Tage, an welchem eine Einzahlung geleistet wurde, genießt die Partei die 4percentigen Zinsen von dem eingezahlten Betrage. Diese Zinsen werden im Vorhinein bar bezahlt, und da die erste Zinsensrate von den Staatsschuldverschreibungen dieses Anlehens vom 1. April 1855 zu laufen beginnt, bis zum 31. März 1855 berechnet.

§ 18.
Die im Baren erlegte Caution wird ebenfalls nach den, in den vorausgegangenem zwei Absätzen enthaltenen Bestimmungen verzinst. Wurde aber die Caution in Staatsschuldverschreibungen geleistet, so werden die Zinsen erst von dem Tage berechnet, an welchem die Caution in bares Geld umgewechselt wurde.

§ 19.
Bei Einzahlung der am 22. April 1854 fälligen Rate wird der Partei gegen Rückstellung des Certificate, das ihr über den Erlag der Caution hinausgegeben wurde, ein Anlehens-Inmsschein ausgehändigt, welcher bei Einzahlung jeder folgenden Rate an die Casse zurück zu stellen ist.

§ 20.
Wer eine Rate nicht in dem festgesetzten Termine entrichtet, verliert jeden Anspruch aus diesem Anlehen; und die erlegte Caution sowie die bereits geleisteten Raten fallen dem Staatsapparate zu.

§ 21.
Der Tag, an welchem die Staatsschuldverschreibungen hinausgegeben werden, wird seiner Zeit zur allgemeinen Kenntniss gebracht.

Vorstehenden hohen Finanzministerial Erlass vom 4 März 1854 bringe ich hiermit zur allgemeinen Kenntniss.

Von der k. k. Steuer-Direktion für das Regierungsgebiet von Krakau und das westliche Galizien.
Krakau den 7. März 1854   Der k. k. Landes-Präsident und Chef der Steuerdirektion
Franz Graf Mercandin.

Formulare Nr. 1.

Subscriptions-Erklärung.

Der Unterzeichnete erklärt zu Händen der . . . . . Casse in . . . . . dass er an dem, im Monate März 1854 eröffneten k. k. Staatsanlehen mit dem Betrage von . . . . . Gulden im Nominalwerthe der Staatsschuldverschreibungen theilnehme, und sich allen diessfalls festgesetzten Bedingungen unterziehe.

Er erlegt zugleich, zur Sicherstellung der übernommenen Verbindlichkeiten, die vorgeschriebene zehnpentige Caution, und zwar
in Barem mit . . . . . Gulden
und (laut beiliegenden Verzeichnisses) in österreichischen Staatsschuldverschreibungen im festgesetzten Werthsbetrage
von . . . . . Gulden
den 185

Formulare Nr. 2.

Verzeichniss

über die, als Caution eingelegten österreichischen Credits-Effecten.

Mit Beziehung auf den Finanz-Ministerial-Erlass vom 4. d. M. und auf die Subscriptions-Erklärung vom . . März 1854 erlegt der Unterzeichnete als Caution auf das, mit der erwähnten Kundmachung eröffnete Anlehen die nachfolgend aufgeführten k. k. österreichischen Credits-Effecten:

Nr	Datum	Zinssuss	Lautend auf	Zahl der Coupons	Nominal betrag	Cautions-werth	Anmerkung.
					fl.	fl.	
16738	1. März 1831.	5 0/0	Ueberbringer . .	12	1000	1000	mit einem Talon
470	1. August 1830	3 0/0	„	8	500	300	„
2130	20. Juni 1840	5 0/0	Carl Weiss . . .	—	1000	1000	vinculirt als Caution auf obiges Anlehen
3600	1. März 1834	1 0/0	Ueberbringer . .	1	1000	200	mit einem Talon
19000	31. August 1853	4 1/2 0/0	„	—	1000	1000	Partial-Hypothekar-Anweisung
					4500	3500	

Datum und Wohnort
Unterschrift des Cautions-Erlegers

Verlosungs-Plan

der k. k. Anleihe von 50,000,000 Gulden Conventions-Münze.

1855. 1856.				1857. 1858.				1859.				1860.				1861.						
Semester	Anzahl der zu verlosend. Obligationen	Gewinne		Semester	Anzahl der zu verlosend. Obligationen	Gewinne		Semester	Anzahl der zu verlosend. Obligationen	Gewinne		Semester	Anzahl der zu verlosend. Obligationen	Gewinne		Semester	Anzahl der zu verlosend. Obligationen	Gewinne				
		Einzel	Zusammen			Einzel	Zusammen			Einzel	Zusammen			Einzel	Zusammen			Einzel	Zusammen	Einzel	Zusammen	
		Gulden				Gulden				Gulden				Gulden				Gulden				
		in Conventions-Münze				in Conventions-Münze				in Conventions-Münze				in Conventions-Münze				in Conventions-Münze				
erster	1	200.000	200.000	erster	1	200.000	200.000	erster	1	200.000	200.000	erster	1	170.000	170.000	erster	1	170.000	170.000			
	1	20.000	20.000		1	20.000	20.000		1	20.000	20.000		1	20.000	20.000		1	20.000	20.000	1	20.000	20.000
	598	300	179.400		648	300	194.400		698	300	209.400		748	300	224.400		798	300	239.400			
zweiter	600		399.400	zweiter	650		414.400	zweiter	700		429.400	zweiter	750		414.400	zweiter	800		429.400			
	1	80.000	80.000		1	80.000	80.000		1	80.000	80.000		1	70.000	70.000		1	70.000	70.000			
	1	50.000	50.000		1	50.000	50.000		1	50.000	50.000		1	40.000	40.000		1	40.000	40.000			
zweiter	5	5.000	25.000	zweiter	5	5.000	25.000	zweiter	5	5.000	25.000	zweiter	5	5.000	25.000	zweiter	5	5.000	25.000			
	5	1.000	5.000		5	1.000	5.000		5	1.000	5.000		5	1.000	5.000		5	1.000	5.000			
	50	400	20.000		50	400	20.000		50	400	20.000		50	400	20.000		50	400	20.000			
zweiter	538	300	161.400	zweiter	588	300	176.400	zweiter	638	300	191.400	zweiter	688	300	206.400	zweiter	738	300	221.400			
	600		341.400		650		356.400		700		371.400		750		366.400		800		381.400			

